

Charlotte Roos

Delaktighet inom äldreomsorgen

Om att låta de äldre få
behålla makten över sina liv

Vårdförlaget

I samma serie:
Ola Polmé och Marie Hultén: *Vanvård eller vård av gammal
vana*. Vårdförlaget 2009.

© 2009 Charlotte Roos och Vårdförlaget

ISBN 978-91-976511-2-7

Layout och formgivning: Frederic Täckström

Omslag: Frederic Täckström

Satt med Minion Pro

Tryckt hos Holmblads, Malmö

År	Tryckning
2009 2010 2011 2012	05 04 03 02 01

Art.nr 3/2009

www.vardforlaget.se

e-post: info@vardforlaget.se

Innehåll

Förord	7
Inledning	9
Den åldrande befolkningen	11
Så här kan det gå till	13
Olof Eklund	13
Johannes Lundborg	15
Margaretha Karlsson	17
Delaktighet	19
Självbestämmande	20
Att bibehålla sina funktioner	22
Hur gör man då?	25
Kommunikation	25
Relation	26
Vad är det som är svårt?	31
Tidsbrist och rutiner	32
Övertagande förhållningssätt	35
Känsla av stress och otillfredsställelse	39

Hur ska jag arbeta för att öka de äldres delaktighet?	43
Människosyn	44
Vårdideologi	46
Värdegrund	47
Kontaktmannaskap	52
Individuell genomförandeplan	55
Planerad arbetsdag	59
Sätt igång!	63

Förord

Den här boken vänder sig till dig som är vårdare inom äldreomsorgen och vill öka dina kunskaper om vad delaktighet i omvårdnaden av de äldre innebär i praktiken. Boken ger dig också ökad kunskap om vad du bör fokusera på i det praktiska omvårdnadsarbetet när du ska arbeta utifrån delaktighetsbegreppet.

Boken vänder sig dessutom till dig som arbetar som verksamhetschef inom äldreomsorgen och som vill att de äldre verkligen blir delaktiga på våra äldreboenden. Vilka hinder för delaktighet upplever vårdare i det dagliga omvårdnadsarbetet? Vad kan jag som verksamhetschef göra för att åtgärda dem? Med boken som underlag kan du tillsammans med arbetsgrupper diskutera om det går att hitta nya arbetssätt som gynnar de äldres delaktighet i omvårdnaden.

Slutligen kan boken användas inom undervisning på gymnasieskolornas omvårdnadsprogram. Den ger de studerande en ökad insikt och förståelse för delaktighetsbegreppet inom äldreomsorgen. De studerande får också ta del av de hinder som finns för delaktighet i det praktiska omvårdnadsarbetet. Därmed har de fått

DELAKTIGHET INOM ÄLDREOMSORGEN

redskap för att möta och aktivt motverka hindren när de börjar arbeta inom äldreomsorgen.

Med den här boken vill jag inspirera alla som arbetar inom äldreomsorgen till att ge tillbaka makten till den äldre personen.

*Det är mitt liv på gott och ont.
Det är jag som upplever livets växlande situationer.
Ingen annan än jag själv kan leva mitt liv,
ha mina glädjämnen och mina sorger!
Även i situationer som jag inte personligen
kan rå för, är det jag,
och ingen annan,
som befinner mig där
och måste fatta beslut
om hur jag ska hantera det inträffade*

Søren Kierkegaard, citerad i Susann
Gjerde: *Coaching*. Studentlitteratur.

Charlotte Roos
2009

Så här kan det gå till

Nedan följer några exempel på hur en vårdssituation kan se ut i dagens Sverige. Vi återkommer boken igenom till dessa personer.

Olof Eklund

Olof Eklund är 69 år och bor sedan två år tillbaka på ett särskilt boende för äldre. Han vill inte bo där men han vet att han måste eftersom han är i behov stöd och hjälp för att hantera sin vardag. Olof Eklund säger ofta med kraft: *Ingen bestämmer över mig!*

Det har han naturligtvis helt rätt i. Hälso- och sjukvårdslagen och Socialtjänstlagen lyfter båda fram de äldres delaktighet och självbestämmande som viktiga grundprinciper. Lagarnas intentioner ger uttryck för en människosyn som innebär att människor har resurser och kan ta ansvar för sig själva och andra. Omvårdnadsinsatserna inom äldreomsorgen ska därför i första hand inriktas på att stödja och hjälpa de äldre att utnyttja sina egna resurser. Det är den enskilde individen som själv ska fatta beslut om sitt

liv. Lagstiftningen är genom sina mål och principer vägledande vid etiska dilemman när det gäller delaktighet och självbestämmande.

Trots lagarnas princip om delaktighet och självbestämmande hände följande på det särskilda boende där Olof Eklund bor:

Olof Eklund har under 50 år varit storrökare. Innan han flyttade in på det särskilda boendet har han alltid skött sina cigaretter själv och han har alltid själv bestämt hur mycket han ska röka varje dag. När han flyttar in på det särskilda boendet tycker personalen att han röker för mycket och de bestämmer, utan att Olof är delaktig, att han bara får röka ett visst antal cigaretter per dag. Personalen anser även att det är en stor brandrisk att Olof hanterar sina cigaretter och tändstickor själv. Därför tar man, utan att Olof är delaktig, från honom cigaretterna och tändstickorna. Olof Eklund måste nu varje gång han vill röka fråga personalen om han kan få en cigarett.

Hur tror du att Olof Eklund känner det i den här situationen? Hur skulle du ha gjort för att Olof Eklund skulle känna sig delaktig?